

A KÖZJEGYZŐI TEVÉKENYSÉG

A Kormány [T/16818.](#) számon nyújtotta be az Országgyűlésnek "a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény és egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról" szóló törvényjavaslatát. Jelen Infojegyzet célja, hogy ennek kapcsán átfogó képet adjon a közjegyzői tevékenységről.

- A közjegyző az állam igazságszolgáltató tevékenysége részeként jogszolgáltató hatósági tevékenységet végez.
- A hatályos törvény közhitelességgel ruházza fel a közjegyzőket, hogy a jogviták megelőzése érdekében a feleknek pártatlan jogi szolgáltatást nyújtsanak.
- A közjegyzők – a magyar jogrendben – hivatásukat szabadfoglalkozású személyként gyakorolják.
- A magyar jogtörténetben a közjegyzőség eredetileg kánonjogi hatáskör volt, majd kiépültek a középkori hiteleshelyek (locus authenticus et credibilis), és az azokat felváltó császári / királyi közjegyzőségek.
- Az angolszász gyakorlatban a közjegyzői alkalmazásnál nem feltétel a jogi végzettség (notary public), szemben a latin típusú modellel (civil law notary).
- „Ha az igazságszolgáltatásnak van megelőző funkciója, kijelenthetjük, hogy a közjegyzői tevékenységek betöltik ezt a funkciót.” (Parti Tamás, 2013.)
- "(...) a közjegyző nem a piac része, de eljárása segíti a piac biztonságát.” (Tóth Ádám, Ügyvédvilág 2014.11.)

A közjegyzőség európai jogintézménye hosszú fejlődés eredményeként alakult ki, római jogi alapokra vezethető vissza. Itt is megfigyelhető az angolszász és az európai kontinentális jogrendszer közötti eltérés: utóbira jellemző a közjegyzőség latin típusú modellje.

A rendszerváltás idején a közép-kelet európai új demokráciák is létrehozták a latin típusú közjegyzőségük intézményét. Magyarországon az 1991. októberében kihirdetett és azóta többször módosított [1991. évi XLI. törvény](#) a közjegyzőkről szabályozza jelenleg is ezt a tevékenységet, amely szerint a közjegyző:

- a jogügyletekről és jogi jelentőségű tényekről **közokiratot állít ki**;
- **okiratokat őriz meg**;
- a felek megbízásából **pénzt, értéktárgyat és értékpapírt vesz át** a jogosult részére történő átadás végett;
- **a feleket** a hatáskörébe utalt eljárásokkal kapcsolatban **kioktatással segíti** jogaik gyakorlásában és kötelességeik teljesítésében;
- **lefolytatja a hatáskörébe utalt hagyatéki eljárást** és egyéb **nemperes eljárásokat**.

Eljárása során csak a törvénynek van alávetve, és nem utasítható, tevékenységéért jogszabályban meghatározott díj és költségterítés illeti meg.

1. ábra: A közjegyzői tevékenység megoszlása (becslés)

Forrás: Infoszolg/Ügyvédvilág 2015.11.

ÖNKORMÁNYZÁS ÉS ILLETÉKESSÉG

A közjegyzők önkormányzattal rendelkeznek. Önkormányzati szerveik a területi közjegyzői kamara; a területi kamara elnöksége; a Magyar Országos Közjegyzői Kamara. A közjegyző a kinevezésével a területi kamara tagjává válik. Magyarország területén öt területi kamara működik, ezek alkotják a Magyar Országos Közjegyzői Kamarát ([MOKK](#)).

A közjegyző illetékességi területe általában annak a helyi bíróságnak az illetékességi területével egyezik meg, amely a közjegyző székhelyén működik. A Budapesten működő közjegyzők illetékessége a főváros egész területére kiterjed, az igazságügyért felelős miniszterrendelettel állapítja meg annak a közjegyzőnek az illetékességi területét, akinek a székhelyén nem működik bíróság (Közj. tv. 12.§).

Szakmai kihívások

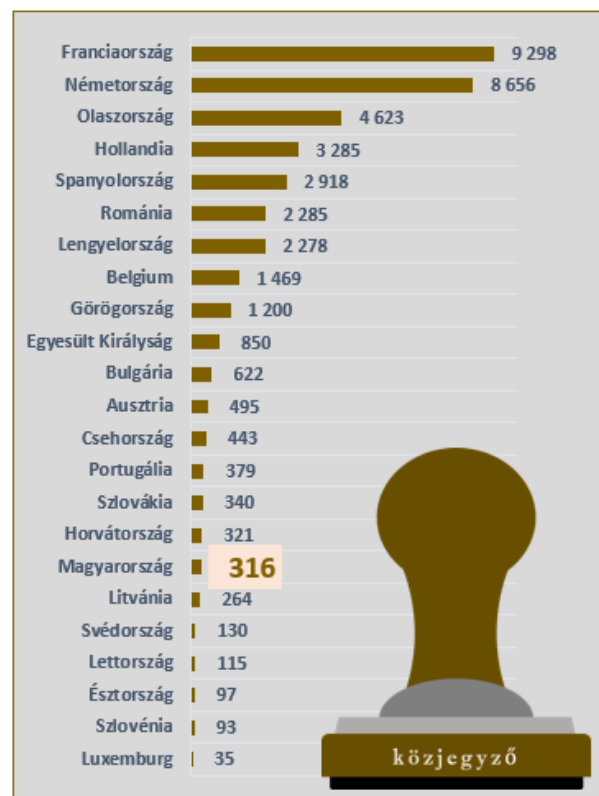
1991 óta számos változással és kihívással kellett szembenéznük a szakma képviselőinek, pl. a korábban bírósági nemperes eljárás a fizetési meghagyás átkerülése közjegyzői hatáskörbe ([2009. évi L. tv.](#)), a közjegyzői okirattal szemben támasztott követelmények változásai, az öröklési szabályok és hagyatéki eljárások változásai, a 2013-as új polgári törvénykönyv bevezetése, vagy a 2008-as gazdasági recesszió idején kialakult banki hitelezési gyakorlattal kapcsolatos problémák. (Szécsényi-Nagy 2013) Összességében „*Tevékenységüket (...) jelentősebb kritikák nélkül végzik, belső ügyelosztásuknak és viszonylag magas bevételeiknek köszönhetően az ügyek elhúzódása nem jellemző.*” (Czoboly 2016)

Egyes szakmai vélemények szerint a közeljövőben megoldandó feladat a közjegyzők díjazásának átgondolása, „*a kevés eltérést lehetővé tevő, a tevékenységre szabott és indokolt szolgáltatási díj bevezetése*”, mivel a felmérések szerint az állampolgárok és a gazdálkodó szervezetek egyaránt magasnak ítélik a szolgáltatások díját (Horváth 2017).

KÜLFÖLDI GYAKORLAT

Az európai integráció az egységesítés irányába halad, a formálódó közös modell a szerződésen alapuló, közhiteles jogi szolgáltatást nyújtó tevékenység, amelynél érvényesül a munkaerő szabad áramlásának elve. Az EU országokban – Ciprust és Dániát kivéve – a több évszázados intézménynek két alapvető modellje van: az angolszász és a latin típusú. A két modell, illetve az egyes országok szabályozása közötti különbségek a közjegyzők jogállásában (közhatalmi vagy szabadfoglalkozású tevékenység), a jelöltekkel szemben támasztott követelményekben (jogi végzettség szükségesége), és a főbb tevékenységi körben mutatkozik meg (hitelesítés, okiratszerkesztés, közérdekű szolgáltatások, tanácsadás, közreműködés egyes nemperes eljárásokban). Az egyes országok közjegyzőinek létszáma közötti eltérést is a különböző modellek és a jogrendszerben betöltött szerepük okozza.

1. ábra: Közjegyzők létszáma egyes európai országokban

Forrás: [Infoszolg/http://notaries-europe.com](http://notaries-europe.com)

A KÖZJEGYZŐSÉG KÖZHATALMI JELLEGE

A szakirodalomban régóta fennálló vita a közjegyzők jogállásáról összefügg az [Európai Unió Bíróságának](#) (továbbiakban: Bíróság) közelmúltbéli, a közjegyzők állampolgárságával és közhatalmi jellegével kapcsolatos döntéseivel, vagyis azzal a kérdéssel, **szükséges-e a tagállami állampolgárság a közjegyzői szakma gyakorlásához.**

Az Európai Unión belül biztosított a személyek szabad áramlása, beleértve a letelepedés, a munkavállalás és a szolgáltatásnyújtás szabadságát is ([Európai Unió működéséről szóló szerződés - EUMSZ. 2. fejezet 49. cikk](#)), ennek korlátozását rögzíti az 51. cikk azzal, hogy a letelepedés szabadságára vonatkozó szabályok alól kivételek azok a státuszok, amelyek a közhatalom gyakorlása körébe sorolhatóak. Ezzel lehetőség van arra, hogy egyes tagállamokban csak az adott ország állampolgárai tölthessenek be bizonyos állásokat. A Bíróság döntései alapján azok a tevékenységek lehetnek közhatalmi jellegűek, amelyek:

- nem kiegészítő és előkészítő jellegűek;
- kötelező jelleggel igénybe veendők;
- a vitás ügyekben döntési és mérlegelési jogkörrel rendelkeznek;
- kényszer alkalmazásának jogkörével rendelkeznek.

A latin közjegyzői modellt követő országok általában állampolgársági feltételt szabnak az állások betöltéséhez. A magyar Közjegyzői törvény 17.§ (1) a. pontja mondja ki, hogy közjegyzővé az nevezhető ki, aki magyar állampolgár.

[A Bíróság 2011. május 24-én több országgal szemben is ítéletet hozott](#) a közjegyzői szakma megkezdésére való jogosultságot és annak gyakorlását állampolgársági feltételhez kötő

nemzeti szabályozásokkal kapcsolatban, mely szerint a közjegyzői hivatáshoz megkövetelt állampolgársági feltétel az EUMSZ 49. cikkben tiltott, állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetésnek minősül, a tevékenység jellege alapján nem minősül közhatalmi tevékenységnek.

A tagállamoknak a kötelezettszegési eljárásokban azt kellett bizonyítaniuk, hogy a közjegyzői tevékenységi körükben van-e kényszerítő, ill. diszkrecionális jogkör. Az eljárás során azt képviselték, hogy a közjegyző a közhatalom gyakorlásában résztvevő állami tisztviselő, így nem tartozik a letelepedése szabadságára vonatkozó szabályok hatálya alá.

„A latin típusú közjegyzőség ezer éves története nem szól másról, mint a bíróságok tehermentesítése céljából bírósági – de nem ítélkezési – hatáskörök folyamatos átvételéről. Magát az intézményt is a bíróságok leterheltsége hozta létre a XI-XII. században Észak-Itáliában, és ha jobban megvizsgáljuk, szinte minden közjegyzői hatáskörben kimutatható a bírósági eredet.”
(Szécsényi-Nagy Kristóf)

Egyes vélemények szerint az eljárás alá vont tagállamokban a közjegyzők valóban nem rendelkeznek a közhatalom gyakorlásának eszközeivel, de **Magyarországon** a hagyatéki eljárásban és a fizetési meghagyásos eljárásban betöltött szerepük miatt rendelkeznek, így **az állampolgársági kikötés igazolható lehet** (Imre-Korom 2011).

Az Alkotmánybíróság korábbi véleménye szerint a közjegyzői tevékenység az állam igazságszolgáltató tevékenységének részét képezi. Ezt fejezi ki a Közjegyzői törvény 1. § (1) bekezdése, amikor úgy határozza meg a közjegyzőket, mint közhitelességet nyújtó, jogszolgáltató tevékenység végzésére feljogosított személyeket. A határozat indokolása szerint *"a közjegyzői tevékenység állami tevékenység, amelyet gazdaságilag önálló (...) közjegyzők látnak el. A közjegyzőség az állami igazságszolgáltatás rendszerében foglal helyet"* ([944/B/1994. AB határozat](#)).

Más jogi szakirodalmi álláspontok egybecsengenek az Európai Unió Bíróságának gondolatmenetével, miszerint a **közjegyzők közhatalmat nem gyakorolnak, de közhitelességgel felruházott személyek.** Feladataik egy része kapcsolódik a bíróságokéhoz, de más a funkciójuk.

ÍTÉLET A C-392/15. SZ. ÜGYBEN

E tárgyban 2006. októberében az **Európai Bizottság Magyarország ellen is kötelezettségi eljárást indított.**

A Bizottság nem fogadta el az eljárás során benyújtott magyar válaszokat, ezért **2015. áprilisában az EU Bírósághoz fordult.** [Keresetle-ve szerint](#) a magyar szabályozás is ellentétes a szabad letelepedésre vonatkozó szabályokkal, így annak megállapítását kérte, hogy Magyarország – azzal hogy a közjegyzői hivatás gyakorlását állampolgársági feltételhez kötötte – nem teljesítette az EUMSZ 49. cikkéből eredő kötelezettségeit.

Magyarország úgy érvelt, hogy a közjegyző jogállása Magyarországon a bírák, és egyéb, a közhatalom gyakorlásában részt vevő személyek jogállásához hasonló. A közjegyző, mivel a jogviták megelőzése érdekében nemperes eljárásokat folytat le, az igazságszolgáltatási rendszer részét képezi.

A Bíróság a 2017. február 1-jén a [C-392/15. sz. ügyben](#) hozott ítéletében **megállapította**, hogy a közjegyzői hivatás gyakorlására vonatkozóan a magyar szabályozásban előírt állampolgársági feltétel az EUMSZ 49. cikkben tiltott, állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetésnek minősül, tehát a Bizottság keresete megalapozott, **Magyarország nem teljesítette az EUMSZ 49. cikkéből eredő kötelezettségeit.**

Források:

- [1991. évi XLI. törvény a közjegyzőkről](#)
- [14/1991. \(XI. 26.\) IM rendelet a közjegyzői díjszabásról](#)
- [A Bíróság ítélete \(első tanács\) 2017. február 1-je Európai Bizottság kontra Magyarország a C-392/15. sz. ügyben](#)
- Czoboly Gergely: Közjegyzők – [In: A magyar jogrendszer állapota. – Budapest, MTA TK JTI, 2016. - 667-680. o.](#)
- Ferenczi Fanni: A közjegyzők jogállása, szervezete, valamint tevékenységének alapjai, különös figyelemmel az egyes közjegyzői nemperes eljárásokra. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2017.
- Hohmann Balázs: A közjegyző szerepének változása –[In: Fialok Európában. konferencia \(2.\) Tanulmánykötet. Pécs, Sopianae Kulturális Egyesület, 2016. - 242-249. o.](#)
- Horváth Gyöngyi: Közjegyzők gazdaságban betöltött szerepe: közérdek vagy piac? – [Közjogi Szemle, 2017. 1.](#)
- Köblös Adél: A közjegyzők és az Alaptörvény – [Magyar Jog, 2014. 3.](#)
- Langbein Réka: A személyek szabad áramlásának legitim korlátja: az állampolgárság megkövetelése a közhatalom körébe tartozó foglalkozásoknál, különös tekintettel a közjegyzőkre – [In: 'De lege ferenda': válogatott tanulmányok joghallgatók tollából. Budapest, Pázmány Press, 2016. - 297-313. o.](#)
- Nagy Barna Krisztina: A letelepedési szabadság, különös tekintettel a közjegyzői hivatásra – [Európai Jog, 2017. 2.](#)
- Paczolay Péter: A közjegyzők alkotmányos helyzete – [Közjegyzők Közlönye, 2013. 1.](#)
- Szalma József: Az európai és a magyar közjegyzői jogról – [In: Acta Facultatis Politico-iuridicae Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös nominatae. 48. 2011. - 189-203. o.](#)
- Szávuly Aranka: A szolgáltatás minősége az, ahol a közjegyzőség valódi arcát meg lehet mutatni – [Ügyvédvilág, 2014. 11.](#)
- Szécsényi-Nagy Kristóf: A közjegyző jogállása és a fizetési meghagyásos eljárás – [Közjegyzők Közlönye 2013. különszám](#)

Készítette: dr. Draskovich Edina
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486